

БРАТЯ ГРИМ
ПРИКАЗКА ЗА МОМЪКА,
КОЙТО ТРЪГНАЛ ПО СВЕТА,
ЗА ДА НАУЧИ ЩО Е СТРАХ

Превод от немски: Ели Буздрева, 1998

chitanka.info

Един баща имал двама сина. Големият бил умен и разсъдлив и умеел да се справя с всичко, а малкият бил глупав, не схващал и не научавал нищо и всеки, щом го срещнел, си мислел: „Кой знае колко грижи ще си има още с него баща му!“

Когато имало някаква работа, винаги големият я вършел. Но ако бащата го прател да донесе нещо в по-късна доба и пътят минавал през гробището или през някое друго страховито място, той все отвърщал:

— О, не, татко, не мога да отида, тръпки ме полазват! — страхувал се.

Или когато вечер край огнището се разказвали случки, от които на човек му настръхва кожата, тези, които слушали, понякога възкликвали:

— Ах, тръпки ме полазват от страх!

Малкият син си стоял в ъгъла и слушал заедно с останалите, но не разбирал какво означавали тези думи.

— Все говорят: „Полазват ме тръпки от страх! Полазват ме тръпки от страх!“ А мене не ме лаят. Това сигурно пак е някой майсторлък, от който нищо не разбирам.

Случило се така, че бащата веднъж му рекъл:

— Слушай, ти там в ъгъла! Вече си голям и силен, ще трябва да се научиш сам да си изкарваш хляба. Виж как твоят брат все върши нещо, а от теб нищо няма да излезе.

— Ей, татко — отвърнал той, — и аз искам да се науча на нещо. Искам да разбера какво значи да те полазват тръпки от страх. Каква ли ще да е тази работа?

Големият брат се засмял, щом чул тези думи, и си помислил: „Боже, какъв глупак бил моят брат, нищо не става от него. Всеки знае, че дървото се превива, докато е младо.“

Въздъхнал бащата и рекъл:

— Все някога ще разбереш какво значи да те полазват тръпки от страх, но с това няма да можеш да си изкарваш хляба.

Скоро след това на гости им дошъл клисарят. Бащата изплакал болката си и споделил какъв невежа бил малкият му син, не знаел нищо, а и нищо не учел.

— Представи си — рекъл той на клисаря, — като го попитах с какво мисли да си изкарва хляба, той отвърна, че искал да научи какво било да те полазват тръпки от страх.

— Ако е само това — отвърнал клисарят, — и при мен може да го научи. Прати ми го и считай, че работата е свършена.

Зарадвал се бащата, помислил си: „Момчето все ще понаучи нещо!“

Клисарят го взел в дома си и му заръчал да бие камбаната. Но след няколко дни събудил момъка посред нощ, накарал го да стане от леглото, да се качи на камбанарията и да удари камбаната.

„Време ти е да научиш що е страх“ — мислел си той.

После тайно избързал пред него и когато момъкът се качил горе на камбанарията и се обърнал да улови въжето на камбаната, видял на стълбите насреща да стои една бяла сянка.

— Кой е там? — извикал той, но сянката не помръдвала и не издавала звук.

— Отговори — извикал момъкът — или се махай! Нямах работа тук посред нощ.

Но клисарят стоял неподвижен, та момъкът да го помисли за призрак.

Момъкът извикал за втори път:

— Какво търсиш тук? Ако си добър човек — говори, иначе ще те изхвърля надолу по стълбите.

Клисарят си мислел: „Не вярвам да го направи.“ Мълчал и стоял неподвижен, сякаш е от камък. Тогава момъкът за трети път му извикал, а когато и този път не получил отговор, се засилил и блъснал призрака надолу по стълбите толкова силно, че го запратил чак през девет стъпала на десетото, където той останал да лежи неподвижно. След това бил камбаната, прибрал се и си легнал, без да каже нито дума, и отново дълбоко заспал.

Жената на клисаря дълго чакала своя мъж, но той не се връщал. Накрая се изплашила, събудила момъка и го попитала:

— Не знаеш ли къде се дяна моят мъж? Качи се на камбанарията преди теб.

— Не — отвърнал момъкът, — но там горе, на камбанарията, имаше някой и понеже не ми отговаряше, нито пък искаше да се махне, аз го взех за крадец и разбойник и го блъснах надолу по стълбите. Иди да видиш дали не е бил той. Ако е така, ще съжалявам.

Разтичала се жената и намерила мъжа си да лежи на стълбите и да пъшка, защото единият му крак бил счупен.

Едва го смъкнала долу и го прибрала, а после хукнала при бащата на момъка и силно викнала:

— Твоят син ни донесе голямо нещастие. Блъсна мъжа ми надолу по стълбите и му счупи крака. Вземи си негодника от къщата ни!

Бащата се изплашил, притичал у клисаря и нахокал сина си.

— Дяволът трябва да те е накарал да сториш тази глупост!

— Слушай, татко — отвърнал момъкът, — аз нямам никаква вина. Той стоеше в тъмното като човек, който си е наумил нещо лошо. Не знаех кой е и на три пъти го предупреждавах да говори или да се маха.

— Ох — рекъл бащата, — само неприятности имам с теб и нищо друго! Махай се от очите ми, не искам да те виждам повече!

— Добре, татко, на драго сърце, чакай само да се съмне. Ще тръгна по света и ще науча какво е да те полазват тръпки от страх. Така ще усвоя поне един занаят, с който ще мога да си изкарвам хляба.

— Учи каквото искаш — отвърнал бащата. — Все ми е едно. Ето ти петдесет талера и тръгвай, накъдето ти видят очите, но никому не казвай откъде си и кой е баща ти, защото ме е срам от теб!

— Добре, татко, нека бъде волята ти. Каквото казваш, това и ще направя.

Щом се съмнало, момъкът мушнал петдесетте талера в джоба си, излязъл на широкия друм, като непрекъснато си повтарял:

— Де да можеха да ме полазят тръпки от страх! Де да можеха да ме полазят тръпки от страх!

Застигнал го един мъж, който го чул какво си говори, и след като повървели малко заедно и стигнали до една бесилка, той рекъл на момъка:

— Ей на това дърво там обесиха седмина и сега ги вее вятърът. Седни под него и чакай да се стъмни, тогава ще научиш какво значи да те полазват тръпки от страх.

— Не ми се вярва да е толкова лесна тази работа — отвърнал момъкът. — Но ако така бързо науча що е страх, ще ти дам моите петдесет талера. Намини утре рано сутринта да се видим.

Момъкът се отправил към бесилката, седнал под нея и зачакал да се стъмни. По едно време, като му станало студено, си наклал огън. Но около полунощ задухал толкова силен вятър, че въпреки огъня, той не

можел да се стопли. А когато вятърът заблъскал обесените един в друг и ги разлюлял в различни посоки, момъкът си помислил: „Аз стоя до огъня и ми е студено, как ли мръзнат онези горе?“

И тъй като бил състрадателен и милостив, подпрял до дървото една стълба, изкачил се по нея, развързал обесените един подир друг и ги свалил всички долу. После раздухал огъня, разпалил го и ги разположил наоколо да се постопят. Но те седели, без да помръдват, и огънят плъзнал по дрехите им.

Тогава момъкът рекъл:

— Опичайте си акъла, иначе пак ще ви кача на бесилото!

Ала мъртъвците не чували, мълчали и дрипите по тях изгорели докрай. Тогава той се ядосал и рекъл:

— Щом сами не се пазите, и Господ не може да ви помогне. Да не искате да изгоря заедно с вас?

И един след друг ги окачил пак на дървото. После се разположил край огъня и заспал. На другата сутрин дошъл мъжът да си иска петдесетте талера и му рекъл:

— Е, сега разбра ли какво е да те полазят тръпки от страх?

— Не — отвърнал момъкът, — как да разбере? Ония там горе мълчаха като неми и бяха толкова глупави, че се оставиха да им изгорят жалките парцали, които висяха по гърбовете им.

Тогава мъжът разбрал, че няма да може да си получи петдесетте талера, тръгнал си и си рекъл: „И такъв не ми се беше изпречвал пред очите!“

Момъкът също продължил по пътя си и пак започнал да си повтаря под носа:

— Де да можеха да ме полазят тръпки от страх! Де да можеха да ме полазят тръпки от страх!

Чул го един колар, който крачел зад него, и го попитал:

— Кой си ти?

— Не знам — отвърнал момъкът.

— Откъде идваш?

— Не знам.

— Кой е баща ти?

— Не бива да казвам.

— А какво си мърмориш непрекъснато под носа?

— Ох — отвърнал момъкът, — искам да ме полазят тръпки от страх, но няма кой да ме научи как става.

— Остави тия глупави приказки — отвърнал селянинът, — хайде ела с мен да видим къде ще си намерим подслон.

Тръгнал момъкът с коляра и вечерта стигнали до една странноприемница, където решили да пренощуват. Като влязъл вътре, момъкът пак извикал на висок глас:

— Де да можеха да ме полазят тръпки от страх! Де да можеха да ме полазят тръпки от страх!

Гостилничарят, който чул думите му, се засмял и рекъл:

— Щом такъв ти е мерака, добра възможност тук те чака.

— Я да мълчиш! — обадила се гостилничарката. — Малко ли смелчаци се простиха с живота си? Ще бъде жалко, ако и тези хубави очи не видят вече белия свят.

Ала момъкът рекъл:

— Дори и да е трудно, искам да се науча какво е да те полазват тръпки от страх. Та нали затова съм тръгнал по света.

И не оставил гостилничаря на мира, докато той не му разкажал, че недалеч от странноприемницата имало един прокълнат замък, където със сигурност всеки можел да научи какво е да те полазват тръпки от страх, само че трябвало да прекара три нощи в него. Царят бил обещал да даде дъщеря си за жена на този, който се върне жив оттам, а тя била най-прекрасната девойка под слънцето. В замъка имало големи съкровища, пазени от зли духове. Магията над тях щяла да се разтури и те щели да направят бедняка богаташ. Много момци си опитали късмета, но нито един не излязъл жив.

На другата сутрин момъкът отишъл при царя и му рекъл:

— Ако позволите, ще прекарам три нощи в прокълнатия замък.

Погледнал го царят и тъй като го харесал, му рекъл:

— Можеш да си избереш три неща, които да вземеш със себе си в замъка, но те трябва да бъдат неодушевени предмети.

Тогава момъкът отвърнал:

— Щом е така, ще взема огниво, струг и един резбарски тезгях заедно с длетото.

Царят заповядал всичко това да бъде занесено в замъка през деня. Като се стъмнило, момъкът отишъл в замъка, запалил силен огън

в една от стаите, разположил до него резбарския тезгях и седнал на струга.

— Ех, да можеха поне веднъж да ме полазят тръпки от страх! — рекъл си той. — Но и тук няма да мога да се науча.

В полунощ понечил да раздуха огъня и както духал в него, чул внезапно от един ъгъл някой да вика:

— Мяу, мяу, колко ни е студено!

— Ама че глупаци! — извикал той. — Какво сте се развикали? Щом ви е студено, елате, седнете до огъня и се стоплете.

Не изрекъл още докрай тези думи, и два големи черни котарака с един скок се озовали до момъка, настанили се от двете му страни и свирепо втренчили в него пламтящите си очи. След малко, като се постоплили, рекли:

— Искаш ли да поиграем на карти, друже?

— Защо не? — отвърнал той. — Но най-напред си покажете лапите.

Те протегнали лапите си.

— Я — рекъл той — какви дълги нокти имате! Чакайте, най-напред ще трябва да ви ги изрежа.

Хванал ги за ушите, вдигнал ги на резбарския тезгях и им стегнал здраво лапите.

— Като ви видях ноктите — рекъл той, — и ми мина желанието да играя с вас на карти.

После ги убил и ги хвърлил през прозореца долу в езерото. Но като се избавил от двете и се наканил пак да седне до огъня, от всички страни заприиждали на върволици черни котки и черни кучета с пламтящи очи, и ставали все повече и повече, така че дори за него не оставало вече място. Мяукали и лаели страховито, стъпвали върху огъня, разпилявали го на всички страни и се мъчели да го угасят. Известно време той ги гледал спокойно, но като му причерняло пред очите, грабнал длетото и викнал:

— Я да се махаш, измет такава! — и се нахвърлил срещу тях.

Едни се разбягали, други убил и ги хвърлил навън в езерото. Раздухал пак огъня и седнал да се посгрее. И както си седял, очите му започнали да се затварят и му се приспало. Огледал се тогава наоколо и видял в ъгъла едно голямо легло.

„Добре ще ми дойде“ — рекъл си той и се излегнал в него. Но тъкмо затворил очи и леглото самичко започнало да се движи и хукнало да обикаля из целия замък. „И така не е лошо — рекъл си момъкът, — но няма ли най-сетне да спре!“

А леглото се носело през стълбища и прагове така, сякаш отпред били впрегнати шест коня, ала изведнъж — хоп! — преобърнало се и го захлупило отгоре. Разбутал той завивки и възглавници, измъкнал се и рекъл:

— Сега да си се вози, който ще!

После си легнал до огъня и спал чак до сутринта.

На сутринта дошъл царят и като го видял да лежи на земята, си помислил, че призраците са го убили и че е умрял. И казал:

— Жалко за хубавия момък!
Момъкът го чул, изправил се и рекъл:
— Не се е стигнало още дотам!
Почудил се царят, но се и зарадвал и го попитал как е прекарал
нощта.

— Много добре — отвърнал той, — едната нощ вече мина, ще минат и другите две.

Като се върнал в странноприемницата, гостилничарят опулил очи.

— Не мислех — рекъл той, — че ще те видя отново жив. Е, научи ли какво значи да те полазват тръпки от страх?

— Не — отвърнал момъкът, — всичко беше напразно. Само да можеше някой да ми покаже!

Втората нощ той пак отишъл в замъка, седнал край огъня и подел старата си песен:

— Де да можеха да ме полазят тръпки от страх!

Като приближило полунощ, се разнесъл някакъв шум и трополене — най-напред тихо, а после все по-силно. После за малко настъпила тишина, а накрая с гръм и трясък от комина паднал половин човешки труп и тупнал пред него.

— Хей — извикал той, — трябва да има още една половина. Пусни я!

Тогава шумотевицата почнала отново, надигнал се страшен вой, а после и другата половина паднала през комина.

— Чакай — рекъл той, — ей сега ще пораздухам огъня за теб.

Щом го сторил и се обърнал отново, видял двете половинки, събрани заедно, а на мястото му седял един страховит човек.

— Така не сме се уговаряли — рекъл момъкът, — тезгяхът си е мой.

Човекът се опитал да го избута, но и момъкът не се давал, блъснал го и седнал пак на мястото си.

Тогава през комина паднали още неколцина мъже — един подир друг, които носели със себе си девет мъртвешки кости и два черепа, наредили ги на земята и почнали да играят на кегли. На момъка също му се приискало да поиграе с тях и затова попитал:

— Я чуйте, мога ли да поиграя с вас?

— Да, но ако имаш пари.

— Пари имам предостатъчно — отвърнал момъкът, — но топките ви не са достатъчно кръгли.

Взел черепите, сложил ги на струга, заоблил ги от всички страни, после рекъл:

— Така ще се търкалят по-добре. Хайде сега да се повеселим!

Поиграл заедно с тях и загубил част от парите си. Но щом ударил дванадесет часът, всичко пред очите му изчезнало. Той си легнал и спокойно заспал.

На другата сутрин дошъл царят и поискал да разбере как е прекарал нощта.

— Как мина този път? — попитал той.

— Играх на кегли — отвърнал момъкът — и загубих няколко дребни монети.

— Не те ли полазиха тръпки от страх?

— Напротив — рекъл той, — дори се забавлявах. Де да можех да разбера какво значи да те полазят тръпки от страх!

През третата нощ той седнал пак на тезгяха и недоволно изрекъл:

— Да можеха поне веднъж да ме полазят тръпки от страх!

Посред нощ дошли шестима яки мъже и внесли един ковчег. Тогава той рекъл:

— Сигурно е братовчедът, който умря преди няколко дни — махнал му с ръка и извикал: — Ела, братовчеде, ела!

Мъжете оставили ковчега на земята, а момъкът се приближил и вдигнал капака. Вътре имало мъртвец. Той го докоснал по лицето, а то било студено като лед.

— Почакай — рекъл той, — ей сега ще те постопя.

Отишъл до огъня, позатоплил си ръката и я сложил върху лицето на мъртвеца, но той си останал студен. Тогава го извадил от ковчега, седнал до огъня и го сложил в скута си. После разтрил ръцете му, за да се раздвижи кръвта. Когато и това не помогнало, дошло му наум, че хората си лягат по двама, за да се топят един друг, сложил мъртвеца в леглото, завил го и легнал до него.

След малко мъртвецът се постопил и започнал да мърда. Тогава момъкът рекъл:

— Виждаш ли, братовчеде, че те сгрях!

Но мъртвецът се изправил и викнал:

— Сега ще те удуша!

— Какво — рекъл момъкът, — така ли ще ми се отплатиш? Я да влизаш тогава обратно в ковчега!

Грабнал го, напъхал го в ковчега и затворил капака. Дошли шестимата мъже и изнесли ковчега отново.

„Пак не ме полазиха тръпки от страх — рекъл си момъкът, — ако ще и цял живот да стоя тук, пак няма да се науча.“

Тогава влязъл един мъж, който бил по-грамаден от останалите и изглеждал ужасно. Бил стар и имал дълга бяла брада.

— Ей ти, дребосък — извикал той, — сега ще разбереш какво е да те полазят тръпки от страх, защото ще умреш!

— Я по-кратко — отвърнал момъкът, — ако ще умирам, нали и аз трябва да участвам в това.

— Сега ще те сграбча! — изрекъл духът.

— Много се перчиш! И аз съм силен като теб, дори съм по-силен!

— Ще видим — отвърнал старецът. — Ако си по-силен от мен, ще те пусна да си отидеш. Ела сега да се преборим.

Повел го през тъмни коридори към едно ковашко огнище. Взел старецът една брадва и забил едната наковалня с един удар в земята.

— Аз го мога по-добре — рекъл момъкът и отишъл до другата наковалня.

Старецът застанал до него, за да гледа, а бялата му брада виснала до земята. Момъкът взел брадвата, разцепил наковалнята с един удар и заклешил заедно с брадвата и брадата на стареца вътре.

— Сега ми падна в ръцете — рекъл момъкът. — Теб те чака умирачка, а не мен.

После взел един железен прът и започнал така да налага стареца, че той заскимтял и го замолил да спре.

Обещавал да му даде големи богатства.

Измъкнал момъкът брадвата и освободил брадата на стареца. А старецът го повел обратно през замъка и му показал в една от избите три ракли, пълни със злато.

— Едната е за бедните — казал той, — другата е за царя, а третата — за теб.

В този миг ударил дванадесет часът и призракът изчезнал, а момъкът останал в тъмното сам.

„Все някак си ще се оправя“ — рекъл си той, тръгнал да опипва стените наоколо, намерил пътя до стаята и си легнал край огъня.

На другата сутрин дошъл царят и попитал:

— Сега вече трябва да си научил какво значи да те полазят тръпки от страх?

— Не — отвърнал момъкът, — де да можех да разбера! Най-напред дойде умрелият ми братовчед, а след това един брадат мъж, който ми показва скрити в замъка много богатства. Но никой не ми каза какво значи да те полазят тръпки от страх.

Тогава царят рекъл:

— Ти освободи замъка от магията и ще ти дам дъщеря си за жена.

— Всичко това е много хубаво — отвърнал момъкът, — но аз все още не зная какво значи да те полазят тръпки от страх.

После извадили златото и отпразнували сватбата. Но младият цар, макар и да обичал жена си и да бил щастлив, продължавал да си мърмори:

— Да можеха поне веднъж да ме полазят тръпки от страх!

Накрая на царицата ѝ дотегнало, а прислужницата ѝ рекла:

— Аз ще ти помогна. Най-сетне той трябва да научи какво е да те полазят тръпки от страх.

Отишла прислужницата навън при потока, който течал през градината, и заръчала да ѝ напълнят цяло ведро с живи мренки. През нощта, докато младият цар спял, жена му дръпнала завивките и изсипала отгоре му ведрото, пълно със студена вода и живи риби. Рибките се замятали, а той се събудил и извикал:

— Ей, лаят ме тръпки, лаят ме тръпки, мила жено! Сега вече зная какво значи да те полазят тръпки от страх!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.